

דור ראשון בהשכלה הגבוהה בישראל

צוות דור ראשון באקדמיה הצעירה

פרופ' ענבל ארנון (העברית), פרופ' מירי ימיני (תל-אביב) ופרופ' איציק מזרחי (בן גוריון)

מי אנחנו: צוות דור ראשון של האקדמיה הצעירה

- פרופ' ענבל ארנון, בלשנית וחוקרת קוגניציה, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית
- פרופ' איציק מזרחי, אקולוגיה מיקורביאלית, אוניברסיטת בן-גוריון
- פרופ' מירי ימיני, חינוך השוואתי ובינלאומיות, אוניברסיטת תל אביב
- חברים באקדמיה הצעירה הישראלית: גוף נבחר של 30 חברי סגל מכל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, המשמש חממה של רעיונות ויוזמות למינוף יכולות האקדמיה הישראלית
- צוותי פעולה בנושאים שונים (הנגשת מדע, קיימות, גיוון ושיוויון, ועוד)
- מחויבות עמוקה לקידום גיוון ושיוויון באקדמיה הישראלית

- הגדרה: הראשונים במשפחתם שרכשו השכלה גבוהה (השכלה על-תיכונית). הוטבע כקטגוריה בארצות הברית בשנות ה-60
- חפיפה חלקית עם קבוצות מיעוט אחרות: דרך להגיע לסטודנטים. יות שלא מקבלים. יות היום ליווי מתאים כדי לממש את הפוטנציאל שלהם.
- מחקר רב בעולם מראה כי השכלת הורים היא מנבא חזק ויותר משמעותי מאחרים להשכלה גבוהה
- אתגרים רבים ניצבים בפני דור ראשון לאקדמיה
 - קבלה - כולל הגשת מועמדות, ראיית לימודים גבוהים כאופק אפשרי
 - תואר ראשון - אחוזי נשירה, הצטיינות, מעבר לתארים מתקדמים
 - תארים מתקדמים - התקדמות, השתלבות בסגל אקדמי
- באוניברסיטאות רבות בעולם יש תוכניות ליווי, מימון ותמיכה ייעודיות לסטודנטים. יות שהם דור ראשון

- מחקר מועט בנושא
 - כמה סטודנטים. יות כאלה יש?
 - מה האתגרים שהם חווים
- אין מתווה מימון/תמיכה/ליווי ברמה הארצית
- אין כיום איסוף נתונים על שיעור הסטודנטים. יות שהם דור ראשון במוסדות ההשכלה הגבוהה
- הנתונים שלנו: יש סטודנטים. יות רבים שאינם מקבלים כיום מענה, והקטגוריה יכולה לתפוס רבים. ות מהם

דור ראשון לאקדמיה בישראל: נתונים

- שיעור דור ראשון באוכלוסייה הכללית של בני ה-18: כ-50%
- **המטרה היא להוריד את השיעור הזה, זו לא קטגוריית זהות**
- שיעור הסטודנטים. יותר שהם דור ראשון נמוך משיעור אלה שאינם דור ראשון
 - נמוך יותר באוניברסיטאות לעומת המכללות (כ-30% לעומת 50%)
 - נמוך יותר במוסדות יותר סלקטיביים (כ-25% בטכניון, באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל-אביב)
- כ-75% מהסטודנטים. יותר שהם דור ראשון אינם נכללים בקטגוריות מימון קיימות (ערבים, חרדים, אתיופים): שיעור גבוה שלא מקבל כיום מענה
- **ההמלצה שלנו: להכניס קטגוריית מימון נוספת שמבוססת על השכלת הורים.**

בני 18 ללא הורים משכילים באוכלוסייה הכללית

בני 18 בשנת 2000,2010,2020 לפי השכלת ההורים					
השכלת ההורים					שנה בה הפרט היה בן 18
לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	סה"כ	מספרים מוחלטים	
אחוזים	אחוזים	אחוזים			
30.58	53.27	16.15	121974		1999/00 תש"ס
31.79	56.54	11.67	130041		2009/10 תש"ע
34.79	53.29	11.92	149194		2019/20 תש"ף

שיעור בוגרי אוניברסיטאות שהם דור ראשון קטן יותר משיעור בוגרים שאינם דור ראשון

בוגרי תואר ראשון בשנת 2000, 2010 ו-2020 לפי השכלת ההורים					
לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	סה"כ מספרים מוחלטים		
אחוזים	אחוזים	אחוזים			
					שנת סיום התואר
35.91	34.13	29.96	28980	סה"כ	1999/00 תש"ס
42.48	33.48	24.04	17359	אוניברסיטאות	
34.05	38.54	27.41	2561	מכללות אקדמיות מתוקצבות	
37.84	38.13	24.04	3457	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	
17.97	35.43	46.60	1397	האוניברסיטה הפתוחה	
14.34	30.41	55.25	4206	מכללות אקדמיות לחינוך	
46.29	41.38	12.33	41107	סה"כ	2009/10 תש"ע
55.93	35.65	8.42	19070	אוניברסיטאות	
43.32	46.30	10.38	8007	מכללות אקדמיות מתוקצבות	
41.36	46.60	12.04	6238	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	
28.18	49.12	22.71	2779	האוניברסיטה הפתוחה	
30.52	44.56	24.92	5013	מכללות אקדמיות לחינוך	
48.30	44.13	7.57	50395	סה"כ	2019/20 תש"ף
62.76	32.13	5.10	18455	אוניברסיטאות	
42.39	49.83	7.79	13436	מכללות אקדמיות מתוקצבות	
40.79	48.39	10.82	7845	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	
31.68	53.74	14.58	3327	האוניברסיטה הפתוחה	
38.30	54.99	6.71	7332	מכללות אקדמיות לחינוך	

בוגרי דור ראשון שאינם ערבים, חרדים או יוצאי אתיופיה

בוגרי תואר ראשון בשנת 2000, 2010 ו-2020 אשר הינם דור ראשון להשכלה

שנת סיום התואר תש"ס	אוניברסיטאות	סה"כ מספרים מוחלטים	קבוצת אוכלוסיה		פיקוח בית הספר		עולי אתיופיה		
			בין-לאומי או לא ידוע	יהודים ואחרים	ערבים	אחר	חרדי - פיקוח 3	אחר	ילידי אתיופיה
			אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
1999/00 תש"ס	אוניברסיטאות	5812	.	92.58	7.42	99.90	0.10	99.86	0.02
	מכללות אקדמיות מתוקצבות	987	.	96.56	3.44	100.00	.	100.00	.
	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	1318	.	95.07	4.93	99.85	0.15	99.85	0.08
	האוניברסיטה הפתוחה	495	.	99.19	0.81	99.80	0.20	100.00	.
	מכללות אקדמיות לחינוך	1279	.	83.19	16.81	98.59	1.41	100.00	.
2009/10 תש"ע	אוניברסיטאות	6799	0.15	87.51	12.34	99.06	0.94	99.71	0.04
	מכללות אקדמיות מתוקצבות	3707	0.03	94.58	5.40	98.00	2.00	99.76	0.05
	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	2907	.	96.22	3.78	97.63	2.37	99.55	0.14
	האוניברסיטה הפתוחה	1365	.	96.63	3.37	99.34	0.66	100.00	.
	מכללות אקדמיות לחינוך	2234	.	72.74	27.26	95.93	4.07	99.78	0.09
2019/20 תש"ף	אוניברסיטאות	5930	0.02	79.07	20.91	96.37	3.63	98.70	0.84
	מכללות אקדמיות מתוקצבות	6695	0.03	79.63	20.34	94.56	5.44	98.95	0.66
	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות	3796	.	83.64	16.36	94.55	5.45	98.68	0.66
	האוניברסיטה הפתוחה	1788	0.06	84.00	15.94	96.59	3.41	99.61	0.17
	מכללות אקדמיות לחינוך	4032	0.02	79.09	20.88	73.39	26.61	99.48	0.20

במוסדות יותר סלקטיביים, שיעור בוגרי דור ראשון נמוך יותר

מצב השכלת ההורים				סה"כ מספרים מוחלטים		שנת סיום התואר
לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	אחוזים			
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים			
42.48	33.48	24.04	17359	סה"כ		1999/00 תש"ס
49.84	28.98	21.18	3523	האוניברסיטה העברית בירושלים		
52.80	29.13	18.07	1500	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
52.37	29.75	17.88	3338	אוניברסיטת תל אביב		
31.21	36.51	32.29	4076	אוניברסיטת בר-אילן		
35.20	36.32	28.48	2412	אוניברסיטת חיפה		
38.13	39.72	22.15	2510	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		
55.93	35.65	8.42	19070	סה"כ		2009/10 תש"ע
68.50	25.66	5.85	3044	האוניברסיטה העברית בירושלים		
65.51	27.85	6.63	1673	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
67.14	26.67	6.19	3585	אוניברסיטת תל אביב		
41.43	47.21	11.35	4721	אוניברסיטת בר-אילן		
44.03	42.09	13.88	2687	אוניברסיטת חיפה		
57.71	36.79	5.51	3360	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		
62.76	32.13	5.10	18455	סה"כ		2019/20 תש"ף
74.18	22.15	3.67	2781	האוניברסיטה העברית בירושלים		
51.66	42.35	5.99	2503	אוניברסיטת אריאל בשומרון		
68.10	25.93	5.97	1909	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
70.14	25.88	3.99	3536	אוניברסיטת תל אביב		
51.50	41.00	7.50	2668	אוניברסיטת בר-אילן		
45.43	46.72	7.85	2025	אוניברסיטת חיפה		
70.99	26.51	2.51	3033	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		

במכללות מתוקצבות חלה עליה משמעותית בבוגרי דור ראשון ממוצא ערבי

בוגרי תואר ראשון במכללות אקדמיות המתוקצבות בשנת 2000, 2010 ו-2020 אשר הינם דור ראשון להשכלה								
עולי אתיופיה			פיקוח בית הספר		קבוצת אוכלוסיה		סה"כ מספרים מוחלטיים	שנת סיום התואר
דור שני יוצאי אתיופיה	ילידי אתיופיה	אחר	יוצאי חינוך חרדי - פיקוח 3	אחר	ערבים	יהודים ואחרים		
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים		
.	.	100.00	.	100.00	3.44	96.56	987	1999/00 תש"ס
0.05	0.19	99.76	2.00	98.00	5.40	94.60	3707	2009/10 תש"ע
0.66	0.39	98.95	5.44	94.56	20.34	79.66	6695	2019/20 תש"ף

גם במכללות לא מתוקצבות

בוגרי תואר ראשון במכללות הלא מתוקצבות אקדמיות בשנת 2000, 2010-2020 אשר הינם דור ראשון להשכלה									
עולי אתיופיה			פיקוח בית הספר		קבוצת אוכלוסיה			סה"כ מספרים מוחלטיים	שנת סיום התואר
דור שני יוצאי אתיופיה	ילידי אתיופיה	אחר	יוצאי חינוך חרדי - פיקוח 3	אחר	ערבים	יהודים ואחרים			
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים		
0.08	0.08	99.85	0.15	99.85	4.93	95.07	1318	1999/00 תש"ס	
0.14	0.31	99.55	2.37	97.63	3.78	96.22	2907	2009/10 תש"ע	
0.66	0.66	98.68	5.45	94.55	16.36	83.64	3796	2019/20 תש"ף	

בוגרי תואר ראשון במכללות המתוקצבות בשנת 2020 לפי השכלת ההורים

מצב השכלת ההורים					שנת סיום התואר
לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	סה"כ מספרים מוחלטיים		
אחוזים	אחוזים	אחוזים			
42.39	49.83	7.79	13436	סה"כ	שנת סיום התואר 2019/20 תש"ף
50.41	46.88	2.71	849	המרכז האקדמי רופין	
58.23	37.35	4.42	565	שנקר - הנדסה. עיצוב. אמנות	
73.01	24.72	2.27	352	בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים	
71.83	21.83	6.34	142	האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים	
51.19	37.74	11.07	795	המרכז האקדמי לב	
47.01	48.37	4.62	887	מכון טכנולוגי חולון	
46.64	48.81	4.56	461	המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה	
54.56	43.37	2.08	867	האקדמית תל אביב-יפו	
36.16	52.26	11.58	708	מכללה אקדמית הדסה ירושלים	
55.26	40.65	4.09	856	המכללה האקדמית תל-חי	
28.38	57.51	14.11	1205	המכללה האקדמית עמק יזרעאל ע"ש מקס שטרן	
39.85	51.03	9.12	1162	המכללה האקדמית ספיר	
51.53	45.98	2.49	522	אפקה - המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב	
39.53	55.54	4.93	812	המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון SCE	
40.39	50.25	9.36	203	עזריאלי מכללה אקדמית להנדסה ירושלים	
32.64	56.58	10.78	1011	המכללה האקדמית אשקלון	
29.39	62.65	7.96	490	המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן	
28.76	59.66	11.59	699	המכללה האקדמית צפת	
22.45	57.14	20.41	294	המכללה האקדמית אחוה	
21.58	67.81	10.61	556	המכללה האקדמית גליל מערבי	

- שיעור של צעירים עם הורים שלא למדו במערכת ההשכלה הגבוהה לא השתנה הרבה לאורך עשרים השנים האחרונות ועומד על כ-50 אחוז מהאוכלוסייה במדינת ישראל
- יש שיעור קטן יותר של בוגרי תואר ראשון דור ראשון להשכלה באוניברסיטאות יחסית למכללות
- שיעור בוגרים ערבים שהם גם דור ראשון עלה עם השנים
- במוסדות סלקטיביים יותר יש פחות סטודנטים. דור ראשון
- רובם המכריע של הסטודנטים. יותר שהם דור ראשון הם יהודים לא חרדים ולא מקבלים מענה כיום

תואר שני

שיעור בוגרי תואר שני שהם **דור ראשון** נמוך

מאלה שאינם דור ראשון

בוגרי תואר שני בשנת 2000, 2010 ו-2020 לפי השכלת ההורים

לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	סה"כ מספרים מוחלטים			שנת סיום התואר
31.70	20.20	48.09	7053	אוניברסיטאות		1999/00 תש"ס
..	האוניברסיטה הפתוחה		
47.58	31.53	20.89	11535	אוניברסיטאות		2009/10 תש"ע
50.87	32.56	16.57	344	מכללות אקדמיות מתוקצבות		
37.59	39.84	22.57	2224	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות		
31.13	39.69	29.18	514	האוניברסיטה הפתוחה		
13.43	35.14	51.43	350	מכללות אקדמיות לחינוך		
52.26	33.20	14.54	13549	אוניברסיטאות		2019/20 תש"ף
44.88	43.19	11.93	1542	מכללות אקדמיות מתוקצבות		
34.97	46.01	19.03	4247	מכללות אקדמיות לא מתוקצבות		
40.78	41.94	17.28	515	האוניברסיטה הפתוחה		
32.06	49.90	18.04	3337	מכללות אקדמיות לחינוך		

בוגרי תואר שני באוניברסיטאות בשנת 2000, 2010 ו-2020 לפי השכלת ההורים

**שיעור בוגרי תואר שני שהם דור ראשון נמוך יותר
במוסדות סלקטיביים יותר**

לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	סה"כ מספרים מוחלטים		
אחוזים	אחוזים	אחוזים			
					שנת סיום התואר
					1999/00 תש"ס
36.11	18.35	45.54	1537	האוניברסיטה העברית בירושלים	
41.20	18.43	40.37	483	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	
33.57	20.65	45.78	1719	אוניברסיטת תל אביב	
33.41	20.29	46.29	1227	אוניברסיטת בר-אילן	
18.74	18.18	63.08	891	אוניברסיטת חיפה	
26.28	24.60	49.12	1130	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	
46.97	15.15	37.88	66	מכון ויצמן למדע	
56.99	22.96	20.06	1725	האוניברסיטה העברית בירושלים	2009/10 תש"ע
58.66	27.34	13.99	779	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	
52.75	29.02	18.24	2857	אוניברסיטת תל אביב	
42.16	36.88	20.97	2728	אוניברסיטת בר-אילן	
36.07	34.88	29.04	1763	אוניברסיטת חיפה	
42.44	35.59	21.96	1548	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	
72.59	20.00	7.41	135	מכון ויצמן למדע	
59.41	24.88	15.71	1897	האוניברסיטה העברית בירושלים	2019/20 תש"ף
46.80	39.31	13.89	547	אוניברסיטת אריאל בשומרון	
63.69	27.49	8.82	873	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	
58.33	26.02	15.65	3086	אוניברסיטת תל אביב	
49.00	39.94	11.06	2261	אוניברסיטת בר-אילן	
40.88	40.46	18.66	3124	אוניברסיטת חיפה	
52.98	35.34	11.68	1576	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	
65.95	23.78	10.27	185	מכון ויצמן למדע	

רובם (כ-80%) של בוגרי תואר שני שהם דור ראשון אינם נכללים בקטגוריות אחרות

בוגרי תואר שני באוניברסיטאות בשנת 2000, 2010-2020 אשר הינם דור ראשון להשכלה

עולי אתיופיה		פיקוח בית הספר		קבוצת אוכלוסיה		סה"כ	מספרים מוחלטים	שנת סיום התואר
דור שני יוצאי אתיופיה	ילידי אתיופיה	אחר	יוצאי חיונך חרדי - פיקוח 3	אחר	יהודים ואחרים			
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים		
0.07	.	99.93	0.14	99.86	2.53	97.47	1425	1999/00 תש"ס
.	0.08	99.92	0.60	99.40	5.88	94.12	3637	2009/10 תש"ע
0.18	0.22	99.60	4.20	95.80	14.96	85.04	4498	2019/20 תש"ף

דוקטורט

בוגרי תואר שלישי באוניברסיטאות בשנת 2000, 2010 ו-2020 לפי השכלת ההורים

שיעור בוגרי דוקטורט שהם דור ראשון נמוך יותר במוסדות סלקטיביים יותר (פער קטן יותר – נמוך באופן כללי)

מצב השכלת ההורים				סה"כ מספרים מוחלטיים	האוניברסיטה העברית בירושלים הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל אוניברסיטת תל אביב אוניברסיטת בר-אילן אוניברסיטת חיפה אוניברסיטת בן-גוריון בנגב מכון ויצמן למדע	שנת סיום התואר
לפחות הורה אחד בעל השכלה גבוהה	אין להורים השכלה	לא ידוע	אחוזים			
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים			
29.00	8.13	62.88	800	סה"כ	1999/00 תש"ס	
30.64	8.09	61.28	235	האוניברסיטה העברית בירושלים		
34.51	4.42	61.06	113	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
32.34	10.18	57.49	167	אוניברסיטת תל אביב		
20.56	9.35	70.09	107	אוניברסיטת בר-אילן		
4.76	.	95.24	21	אוניברסיטת חיפה		
31.75	11.11	57.14	63	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		
25.53	7.45	67.02	94	מכון ויצמן למדע		
49.67	18.97	31.36	1534	סה"כ	2009/10 תש"ע	
51.80	14.07	34.13	334	האוניברסיטה העברית בירושלים		
57.63	16.95	25.42	177	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
52.46	19.37	28.17	284	אוניברסיטת תל אביב		
46.43	26.07	27.50	280	אוניברסיטת בר-אילן		
34.85	15.15	50.00	132	אוניברסיטת חיפה		
45.83	19.27	34.90	192	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		
54.81	21.48	23.70	135	מכון ויצמן למדע		
59.14	20.38	20.49	1811	סה"כ	2019/20 תש"ף	
63.22	17.44	19.35	367	האוניברסיטה העברית בירושלים		
45.24	26.19	28.57	42	אוניברסיטת אריאל בשומרון		
64.07	17.75	18.18	231	הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל		
64.24	20.61	15.15	330	אוניברסיטת תל אביב		
51.03	23.45	25.52	290	אוניברסיטת בר-אילן		
44.63	26.55	28.81	177	אוניברסיטת חיפה		
59.56	20.00	20.44	225	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב		
66.44	16.78	16.78	149	מכון ויצמן למדע		

רובם המוחלט של בוגרי דוקטורט שהם דור ראשון אינם נכללים בקטגוריות אחרות

בוגרי תואר שלישי באוניברסיטאות בשנת 2000, 2010-2020 אשר הינם **דור ראשון להשכלה**

עולי אתיופיה		פיקוח בית הספר		קבוצת אוכלוסיה		סה"כ	שנת סיום התואר
ילידי אתיופיה	אחר	יוצאי חיונך חרדי - פיקוח 3	אחר	ערבים	יהודים ואחרים		
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים		
.	100.00	.	100.00	3.08	96.92	65	1999/00 תש"ס
0.34	99.66	.	100.00	3.78	96.22	291	2009/10 תש"ע
.	100.00	1.36	98.64	10.30	89.70	369	2019/20 תש"ף

- שיעור הסטודנטים.ות שהם דור ראשון נמוך יותר מאלה שאינם דור ראשון בכל המוסדות, ועוד יותר נמוך במוסדות הסלקטיביים
- אין שינוי לאורך השנים בשיעור הבוגרים.ות דור ראשון בתואר שני או בדוקטורט
- במוסדות הסלקטיביים נדרש מאמץ בגיוס סטודנטים.ות
- רובם של בוגרי תואר שני ודוקטורט שהם דור ראשון הם יהודים (לא ערבים, חרדים, או יוצאי אתיופיה)
- גידול משמעותי במספר הסטודנטים.יות הערבים שמסיימים תואר ראשון, שני ודוקטורט
- כמעט אין שינוי בשיעור הבוגרים שאינם חרדים או יוצאי אתיופיה

- נדרש טיפול משמעותי באוכלוסיית דור ראשון שאינם ערבים, חרדים או יוצאי אתיופיה בכל המוסדות: כולל מתווה ארצי למימון
- אין כיום מענה בתוכניות הקיימות
- יש לפתח מנגנוני הנגשה למועמדים. דור ראשון במוסדות סלקטיביים ובתוכניות סלקטיביות בתוך המוסדות.
- הרשמה, קבלה, ליווי
- תואר ראשון ותארים מתקדמים
- נדרש איסוף נתונים ומעקב ברמת המוסד עם הפירוט הנדרש.
- כולל על חברי הסגל

תודה רבה על ההקשבה